

## 8 oktober 2017 - Blenden

Het EU staatssteunrecht was de afgelopen weken weer voorpaginanieuws in Nederland, met een besluit tot fiscale terugvordering van € 250 miljoen voor Amazon in Luxemburg en de start van een hofprocedure tegen Ierland wegens het niet nakomen van een fiscale terugvordering op Apple (van € 13 miljard!). Dat zijn grote bedragen. De Europese Commissie maakt haar eigen motto waar: "big on big, small on small". Handhaving van het staatssteunrecht wordt met name geconcentreerd op de grote zaken en grote multinationals. En voor relatief kleine steunbedragen gelden vooral de vrijstellingsverordeningen. Vlak voor de zomer heeft de Europese Commissie de algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) verder uitgebreid met staatssteun voor havens en regionale luchthavens. En voor cultuurprojecten en multifunctionele sportaccommodaties zijn de notificatiedrempels verhoogd; de Commissie onderzoekt dus alleen nog de grotere zaken met een hoger steunbedrag. Voor cultuur is dat meer dan € 150 miljoen aan één project en voor sportaccommodaties is dat meer dan € 30 miljoen. Meer toepassing van de AGVV betekent natuurlijk wel meer verantwoordelijkheid op nationaal en decentraal niveau om al je staatssteun huiswerk zelf goed te doen!

Een boeiende actuele ontwikkeling waar ik jullie graag op wil wijzen is "blenden". Traditioneel gezien richt het staatssteunrecht zich op subsidies. Daarnaast gebruiken veel overheden financiële instrumenten zoals leningen en aandelen op marktconforme wijze (bijvoorbeeld via fondsen en regionale ontwikkelingsmaatschappijen). Er is dan in de praktijk een soort waterscheiding tussen subsidiemethodiek aan de ene kant (giften met subsidiabele kosten en steunintensiteit) en marktconform bankieren en investeren (met rendement) aan de andere kant. In dat bankieren kan of mag wel een steunelement zitten (bijvoorbeeld met een rentekorting), maar de neiging van het staatssteunrecht is dan dit rentevoordeel te verdisconteren en te beschouwen als een "bruto steunequivalent" (bse). Eigenlijk dan dit rentevoordeel weer te behandelen als een normale subsidie. Als dat volgens de vaste EU-rekenmethodiek gaat, laat het steunrecht dat toe. Wat is dan blenden precies? Blenden is een nieuw jargonwoord voor de mix van subsidies en financiële instrumenten zoals leningen, garanties en aandelen. Waar bijvoorbeeld risico's in een lening worden afgedekt uit een subsidiepot. Dan heb je het dus niet echt meer over een rentevoordeel, maar dan zit er een verkapt garantiesysteem in je financieringsinstrument.

Doel van de Europese Commissie is om bijvoorbeeld EFSI-middelen (die normaal gezien bancair moeten worden ingezet) veel vaker en slimmer te mixen met EFRO-middelen (subsidies) of bijvoorbeeld Horizon 2020 fondsen. Vertalen we die EU ambitie naar Nederlands niveau, dan zouden regionale ontwikkelingsmaatschappijen en bijvoorbeeld Invest-NL meer risico kunnen/moeten nemen in hun instrumenten, afgedekt uit regionale en nationale subsidiepoten. Dus minder straf marktconform investeren (dat drukt banken en investeerders ook uit de markt) en meer het maatschappelijk belang opzoeken. Het EFRO-programmateam van Kansen voor West heeft onlangs aangekondigd actiever op zoek te gaan naar zogeheten "blend-dates". Dat zijn dus nieuwe vormen van revolverend financieren, waar ook een zekere subsidiecomponent wordt ingebracht. De andere landsdelen in Nederland houden de deur vooralsnog op slot voor deze ontwikkelingen.

Ondertussen zet de Europese Commissie grote stappen: blenden is het toverwoord voor de nabije toekomst. In andere lidstaten is deze aanpak al vrij groot aan het worden, ook in sectoren waar Nederland nog traditioneel vooral inzet op subsidies, zoals landbouw, gebiedsontwikkeling en cultuur. Nederland loopt momenteel eigenlijk wat achter in de ontwikkelingen. Het rijk en veel regio's in Nederland zetten in op ofwel traditioneel subsidiëren, ofwel op marktconform bankieren en investeren.

Hokjescultuur? Voor complexe maatschappelijke transitie (zoals energie, klimaat, zorg, onderwijs, landbouw en natuur) zijn beide aanpakken op zichzelf onvoldoende effectief. Er is simpelweg veel te weinig subsidievermogen om de voorgenomen transitie te subsidiëren. En bij publieke marktconforme instrumenten (waar overheden ook rendementseisen stellen) is er vaak een tekort aan stevige businesscases.

Uit staatssteunoptiek zijn deze beleidsinnovatie buitengewoon interessant. Want juist in het grijze gebied van revolverend financieren loopt de staatssteun ratio uit juridische optiek en uit economische optiek vaak ver uiteen. Op basis van de EU-discontorente en rekenmethodiek mag een MKB-ondernemer uit juridisch perspectief een hele lage rente krijgen op een lening die we vervolgens marktconform noemen, waarbij de bank in de praktijk (uit economisch perspectief) doorgaans op een veel hoger niveau uitkomt. Wat marktconform is hangt dus af van de bril die je opzet. En hoe ga je om met risicobeoordeling in businesscases? Dat valt juridisch nauwelijks te borgen. We zien veel ruimte tussen recht en praktijk. Dat soort ruimte leidt tot ruis en ruis leidt tot rechtsonzekerheid. En met rechtsonzekerheid is niemand gebaat. Kortom, werk aan de winkel, het staatssteunrecht moet hier nieuwe spelregels voor uitvinden!

Meer informatie: Melvin Könings, 06 4262 7976, [melvinkoenings@lysiasgroup.com](mailto:melvinkoenings@lysiasgroup.com)